

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У даній статті досліджуються теоретичні питання, пов'язані із систематизацією екологічного законодавства, визначені її основні види, їх зміст.

Ключові слова: екологічне законодавство, систематизація, кодифікація.

Наслідком політичних, економічних і соціальних реформ в Україні є постійна законотворчість. Останнім часом законодавство України перетворилося на величезний нормативно-правовий масив. Але не завжди активізація правотворчості пов'язується лише з позитивними моментами, нерідко вона негативно відбивається на якості законодавчих актів.

Як цілком слушно зазначають знані фахівці в галузі теорії держави і права, нормативні акти приймаються різними органами, в різний час, у різних просторових межах і з різного приводу. Така ситуація відчутно впливає на природу чинних законів і підзаконних актів, які нерідко можуть суперечити між собою. Ось тому перед урегулюванням суспільних відносин, необхідно, щоб самі норма-

тивні акти були впорядковані, зведені до відповідної системи [12, с. 240].

Законодавство, в тому числі й екологічне, має бути внутрішньо погодженим, не повинно містити внутрішніх логічних протиріч. Забезпечення погодження правових норм, усунення роздробленості актів, що накопичуються з плином часу в процесі правотворчості, полегшення використання нормативно-правових актів у правозастосовній практиці – всього цього можна досягти за допомогою систематизації законодавства.

Мета даної публікації полягає у з'ясуванні тенденцій розвитку систематизації, зокрема, екологічного законодавства, у визначенні її поняття і змісту. Для її досягнення поставимо перед собою головні завдання дослідження: визначити й

охарактеризувати основні види (форми) систематизації екологічного законодавства, підготувати науково-практичні рекомендації з подальшого його вдосконалення.

Висвітлення порушених питань зустрічаємо в працях у таких відомих фахівців у галузі теорії держави і права, як: С. С. Алексєєв, А. Б. Венгеров, А. М. Головистікова, Ю. А. Дмитрієв, В. О. Котюк, В. Л. Купалов, М. М. Марченко [1; 4; 7; 11 – 13] та ін. Водночас підкреслимо, що науковці екологічного спрямування (В. І. Андрейцев, В. В. Петров, Ю. С. Шемшученко [2; 16; 8] та ін.) теж постійно звертають увагу на означені проблеми. Але, незважаючи на таку увагу з боку правознавців до зазначеної проблеми, питання поняття, змісту, видів систематизації саме екологічного законодавства на сьогодні є дуже актуальними.

Законом України від 21 грудня 2010 р. «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» [14; 2011. – № 26. – Ст. 218] (далі – Закон) визначено, що антропогенне й технологічне навантаження в державі на навколишнє природне середовище в декілька разів перевищує відповідні показники в розвинених країнах світу. Мета національної екологічної політики – стабілізація й поліпшення

стану довкілля шляхом інтеграції до соціально-екологічного розвитку України з метою гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування і збереження природних екологічних систем.

Слід визнати цілком слушним устанавлення на рівні Закону *основних інструментів втілення в життя екологічної політики*, до яких, зокрема, віднесено: (а) міжсекторальне партнерство й залучення заінтересованих сторін, (б) поліпшення дозвільної системи у сфері охорони довкілля, (в) удосконалення законодавства в цій царині й (г) інші найважливіші заходи.

Реалізація державної політики у досліджуваній сфері вимагає належної системи екологічного законодавства. Позитивним кроком в цьому напрямку варто назвати закріплення превалюючих вимог цієї системи. На даний час *основними вимогами функціонування екологічного законодавства є: (а) його відповідність Основному Закону України – Конституції; (б) наближення до необхідних директив ЄС; (в) забезпечення впровадження багатосторонніх екологічних угод (конвенцій, протоколів тощо),*

сторону яких є Україна; (г) соціальна прийнятність; (д) економічна ефективність; (е) реалістичність законодавства. Законодавче їх закріплення треба визнати правильним спрямуванням останнього. Але існує потреба в розгляді значення і змісту цих вимог. Найголовніша з них (перша) повністю віддзеркалює конкретні правила, яким мають відповідати нормативно-правові акти, в тому числі й екологічного характеру. Це положення, що відтворюють відповідні статті Конституції. Ідеться, зокрема, про ст. 8, яка проголошує, що закони та інші нормативно-правові акти приймаються на підставі Конституції й повинні відповідати їй. Значить, усе, що суперечить або не відповідає Основному Закону, вважається неконституційним.

Підкреслимо, що вищезазначені вимоги відбивають сучасні потреби формування й розвитку системи екологічного законодавства, а саме: відповідати законодавству країн ЄС і міжнародному законодавству (друга і третя вимоги). Ідеться про співвідношення внутрішньодержавного й міжнародного права і про примат останнього. Закріплення в Законі цих положень ґрунтується на приписах: (а) ст. X Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. [6; 1999. – № 31. –

Ст. 429], де встановлено, що Україна визначає пріоритет загальноновизнаних норм міжнародного права перед нормами права внутрішньодержавного; (б) ст. 9 Конституції, де говориться, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України; (в) ст. 19 Закону від 25 червня 2004 р. «Про міжнародні договори України» [14, 2004. – № 35. – Ст. 2317].

До основних вимог віднесено соціальну прийнятність, реалістичність, економічну ефективність екологічного законодавства. Якщо розглядати поняття «соціальна прийнятність», взявши до уваги, що «прийнятність – становить собою відповідність певним вимогам; те, що можна прийняти; з чим можна погодитись» [3, с. 933], то значення цього терміна буде становити собою, по суті, те, що може бути прийнято суспільством. Що ж стосується іншої вимоги – «реалістичності», – то це «уміння і здатність правильно враховувати і творчо оцінювати об'єктивні умови, можливості, співвідношення сил» [3, с. 1018]. На жаль, легального (як і доктринального) тлумачення відповідних вимог на даний час бракує, що, звичайно, є недоліком правової науки. Доцільно

було б навести й закріпити в Законі дефініції цих понять-вимог, адже саме їм належить визначати спрямування правотворчої, правозастосовної та інших форм юридичної діяльності.

У п. 4.8 Закону його автори передбачили головні напрямки вдосконалення екологічного законодавства: (1) забезпечення наскрізності екологічної політики, її інтеграцію до політики державного, галузевого (секторального), регіонального й місцевого розвитку; (2) моніторинг та оцінювання якості атмосферного повітря (зокрема, щодо загальнопоширених забруднюючих речовин), зонування території України, розроблення планів поліпшення якості атмосферного повітря в зонах та агломераціях; (3) регулювання зменшення вмісту сірки в пальному; (4) контроль і перегляд нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах у процесі виробництва певних категорій транспортних засобів; (5) перегляд нормативів якості поверхневих вод, використовуваних для потреб централізованого водопостачання і для культурно-побутового користування, очищення комунальних стоків, запобігання забрудненню внаслідок змиву нітратів із сільськогосподарських угідь; (6) здійснення контролю за поводженням з такими видами від-

ходів, як хімічні (ртутні) джерела струму, в тому числі компактне, відпрацьоване олово, електронне обладнання, непридатні до використання транспортні засоби тощо; (7) запровадження комплексної інтегрованої дозвільної системи для стаціонарних джерел викидів, у першу чергу енергогенеруючих, та ін.

Проаналізувавши наведені приписи Закону, зазначимо, що в них приділено увагу державній політиці лише в царині екологічної безпеки як однієї з підгалузей екологічного законодавства. Інші ж його підгалузі в Законі не названо. Між тим вивчення, аналіз та узагальнення практики застосування земельного, водного, фауністичного, флористичного, надрового й атмосфероповітряного його підгалузей теж повинні бути враховані стратегією розвитку й функціонування системи екологічного законодавства.

Розглядуваний Закон питання необхідності врегулювання проблем, що викликають резонанс у суспільстві, у п. 4.8 порушив лише фрагментарно. Так, передбачено потребу забезпечення дотримання законодавства України, що гарантує права громадян на доступ і користування землями водного фонду й рекреаційного, оздоровчого, природоохоронного й історико-культурного призначення. Але це положення обходить мовчан-

кою такою категорією, як землі лісогосподарського призначення, й залишає осторонь проблему гарантії прав осіб щодо них, хоча з установами у 2006 р. права приватної власності на такі землі його реалізація на практиці викликає чимало нарікань, особливо з боку населення певних територій.

Ось чому для вирішення питання, які саме проблеми є нагальними, потрібен комплексний і послідовний підхід, який ґрунтується на дослідженнях, аналізі й узагальненні практики застосування екологічного законодавства і який урахує перспективи розвитку системи екологічного права. Передовсім виникає необхідність у систематизації екологічного законодавства, особливо з огляду на його доволі бурхливий розвиток. Нагальність же останньої зумовлюється об'єктивними причинами, серед яких фахівці вирізняють нижченаведені.

Оскільки правова система постійно змінюється, її розвиток і вдосконалення, прийняття нових нормативних актів, внесення до них змін, скасування застарілих нормативних рішень об'єктивно зумовлюють упорядкування всього комплексу чинних нормативних актів, їх укрупнення, приведення у визначену науково обґрунтовану систему, видання різного роду збірників

і зібрань законодавства [7, с. 470, 471]. За своєю сутністю ця діяльність з приведення нормативно-правових актів у певну систему і становить собою систематизацію законодавства.

Фахівці в галузі загальної теорії держави та права зазначають, що *систематизація* – це юридична діяльність по приведенню в систему вже прийнятих нормативно-правових актів, форма впорядкування по відповідних критеріях законодавства. Вона забезпечує облік і розміщення нормативно-правових актів за визначеною схемою, можливість використовувати їх для практичних потреб, знаходити й відсилати до них, звертаючи увагу на прогалини, протиріччя та ін. Головне – на цій підставі з'являється можливість якісно вдосконалювати законодавство [4, с. 495].

Науковці іноді обстоюють існування 3-х основних форм систематизації нормативних актів – *інкорпорації, консолідації, кодифікації*. Як допоміжну форму вони також виділяють облік як необхідну умову приведення актів у систему [12, с. 240]. Зазвичай же до поняття «систематизація законодавства» відносять 4 самостійні форми правової діяльності – *облік нормативних актів, інкорпорацію, консолідацію й кодифікацію*.

На думку фахівців *облік нормативних актів* – це збирання державними органами, підприємствами, фірмами та іншими установами й організаціями чинних нормативних актів, їх оброблення й розташування за визначеною системою, зберігання а також видача довідок для заінтересованих органів, установ, окремих осіб за їх запитом [7, с. 472]. Таким засобом накопичення й оброблення актів, як спеціальні журнали, картотеки, електронні носії інформації, відповідають журнальний, картковий та електронний види обліку.

Другим різновидом систематизації законодавства є *інкорпорація*, яка розглядається як спосіб систематизації, за яким закони повністю або частково об'єднуються в різного роду збірки чи зібрання у хронологічному, алфавітному, предметному, системно-предметному або будь-якому іншому системному порядку. Особливістю інкорпорації є те, що, на відміну від кодифікації, нормативний зміст законодавчих актів не змінюється, а підлягає лише зовнішній обробці. Інкорпорація буває офіційною, що здійснюється суб'єктами, які ухвалили акт, або спеціально на те уповноваженими, й неофіційна, що здійснюється іншими суб'єктами [18, с. 204, 205]. В Україні основними результатами інкорпорації є збірки й зібрання законодавства.

Конструкція «інкорпорація актів екологічного законодавства» доволі широко висвітлена в постанові Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. «Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки», де воно розглядається як систематизація законів і нормативно-правових актів екологічного законодавства чи окремих розділів або витягів з них для використання в навчальних, наукових та практичних цілях. Крім того, в ній законодавчо визначені форми інкорпорації: (а) періодична підготовка й видання коментарів до екологічного законодавства, (б) опублікування окремих збірників, (в) упорядкування тематичних довідників, (г) видання навчальних практикумів, (д) підготовка і видання зводу (зібрання) законів та нормативно-правових актів екологічного законодавства [5; 1998. – № 38-39. – Ст. 248].

Як зазначають фахівці, *консолідація* є такою формою систематизації, за якої відбувається об'єднання декількох близьких за змістом нормативних актів у єдиний зведений нормативно-правовий акт. Це відбувається з метою подолання множинності нормативних актів і забезпечення однаковості їх правового

впливу [12, с. 241]. Зауважимо, що в Україні ця форма систематизації не використовується. Між тим спеціалісти виділяють її певні ознаки: а) вона завжди є офіційною, що здійснюється виключно в межах нормотворчої діяльності; б) нові норми права внаслідок її здійснення не виникають, втручання в тексти нормативно-правових актів можливе виключно на рівні редакційної правки; в) її результатом є видання нового нормативно-правового акта; г) з моменту набуття чинності консолідованим нормативно-правовим актом втрачають чинність попередні акти, що входять до його складу [9, с. 320].

Зважаючи на вказані характеристики цієї форми систематизації й беручи до уваги просторість, зокрема екологічного законодавства, у використанні консолідації є свій сенс. У результаті цієї процедури матиме місце виникнення укрупнених нормативних актів, якщо взяти за основу підгалузі екологічного законодавства – водного, надземного, атмосфероповітряного та ін. По суті, йтиметься про один з напрямків удосконалення законодавства.

Науковці цілком слушно зазначають, що *кодіфікація* нерідко розглядається просто як форма систематизації у праві, в одному рядку з інкорпорацією. Вона дійсно є формою система-

тизації, впорядкування уже виданих актів, їх розміщення за тим чи іншим критерієм в єдині збірники. Між тим головне в кодифікації – це якраз те, що вона становить собою найбільш досконалий і природний, органічний для розвинених нормативно-законодавчих систем вид правотворчості, за якого забезпечується єдине, погоджене й упорядковане нормативне регулювання відповідного виду відносин, чим самим досягається системний розвиток всього масиву нормативного матеріалу [1, с. 319, 320].

Кожна з основних форм систематизації законодавства має свої особливості, специфічні відмінності. Фахівці в галузі загальної теорії права цілком слушно визначають низку характерних рис кодифікації законодавства, до яких віднесено, зокрема, такі: (1) в кодифікаційному акті зазвичай формулюються норми, що регулюють найбільш важливі, принципові питання суспільного життя, які визначають нормативні підвалини тієї чи іншої галузі (інституту) законодавства; (2) такий акт регулює значну й достатньо простору сферу відносин; (3) як підсумок удосконалення законодавства, кодифікаційний акт становить собою звідний акт, упорядковану сукупність взаємозалежних приписів; (4) кодифікація розрахована на ство-

рення більш усталених, стабільних норм, розрахованих на тривалий термін їх дії; (5) предмет кодифікації зазвичай визначається залежно від поділу системи законодавства на галузі й інститути [13, с. 209].

Розрізняють *загальну, галузеву і спеціальну кодифікації*. При загальній утворюються об'єднані кодифікаційні акти в усіх основних галузях права; галузева охоплює законодавство певної його галузі або підгалузі; спеціальна об'єднує норми відповідного правового інституту або кількох інститутів [10, с. 331].

Кодифікація здійснюється в основному за галузями права, що розрізняються юридичною своєрідністю. У кодифікаційних актах можливо виявити і в узагальненому вигляді закріпити юридичну специфіку галузі, притаманну їй юридичному режиму. Якщо є передумови для формування тієї чи іншої галузі права, то її конституювання як галузі особливої, розкриття її юридичної специфіки відбувається шляхом вироблення нормативних узагальнень, структури та єдиних засад регулювання в галузевому кодифікаційному акті, в його загальній частині [1, с. 320].

За характером охоплення регламентованих суспільних відносин кодекси поділяються на *галузеві й комплексні (міжгалузеві)*. Перші регулюють конкретну

сферу суспільних відносин, за якими право поділяється на галузі й інститути [13, с. 210]. Стосовно екологічного права зазначимо, що необхідно враховувати склад системи саме цього права як галузі – інститути, підгалузі (земельне, надрове право та ін.). Здебільшого саме підгалузі визначають ті суспільні відносини, що впорядковуються одним з видів кодифікаційних актів – кодексом. На даний час це Земельний, Водний, Лісовий кодекси й Кодекс про надра України.

Між тим у низці випадків кодифікований акт може мати форму закону без додаткового найменування. Віднесення того чи іншого закону до розряду кодифікованих відбувається залежно від його змісту, обсягу і сфери регулювання ним суспільних відносин, від спрямованості на об'єднання чинних норм і одночасного внесення до нього нормативних новел [13, с. 211]. У царині регламентації екологічних відносин можна назвати такими нормативно-правовими актами Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про тваринний світ», які є системоутворюючими актами як для всієї галузі (перший Закон), так і для певних підгалузей, прирізом, фауністичної, атмосферноповітряної тощо.

Як уже зазначалося поруч з галузевими функціонують також комплексні кодекси, що систематизують норми, зібрані не за галузями права, а за іншими підставами (сфера державної діяльності, галузь господарства або соціально-культурне будівництво тощо) й об'єднані єдиною концепцією, загальними принципами регламентування значної частини відносин [13, с. 210, 211]. Такі нормативно-правові акти одночасно використовуються для регулювання декількох галузей права. Подібним актом можна назвати Повітряний кодекс України, прийнятий 19 травня 2011 року [14; 2011. – № 46. – Ст. 1881], що входить до сфери господарського, транспортного, адміністративного права, а водночас у ньому передбачені положення й екологічного права (зокрема, таких його підгалузей, як право земельне, екологічної безпеки). Прикладом останніх слід назвати ст. 74 «Землі аеропортів (аеродромів)», (розд. X «Охорона навколишнього природного середовища») та ін.

Цілком справедливо зазначається в юридичних джерелах, що кодифікаційна практика потребує наявності обґрунтованих критеріїв для визначення певного кола суспільних відносин, нормативне регулювання яких здійснювалося б у формі

кодифікованих актів. Питання, який акт (кодифікований чи ні), а також який вид кодифікованого акта (кодекс, устав, положення) доцільно використовувати для найефективнішого регулювання, не треба вважати формальним, бо з типом правотворчості й нормативного акта, з видом кодифікованого акта пов'язані царина дії, юридична сила, межі співвідношення правових актів різного рівня, засоби й методи їх правового впливу на суспільні відносини та ін. [17, с. 336, 337].

За вже згадуваною постановою Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. передбачається 2 форми систематизації екологічного законодавства – кодифікація й інкорпорація з визначенням першочергових і перспективних законів та правових актів. Постановою визначено конкретний перелік як першочергових, так і перспективних актів екологічного законодавства. Кодифікація належить саме до першочергових і становить собою: а) прийняття нових (невідкладних) законів України. На даний час із наведеного переліку не прийнято лише декілька законів, зокрема, закони про екологічне страхування, про екологічну (природно-техногенну) безпеку тощо; б) внесення змін до законів; в) підготовка проєктів останніх; г) окреслювання

проектів нормативно-правових актів, які затверджує Кабінет Міністрів України.

На сьогодні законодавча діяльність (у тому числі й у сфері екології) є доволі активною: розробляються і приймаються десятки нових нормативно-правових актів, зокрема, й таких, що доволі суттєво змінюють підходи до правового регулювання певних видів екологічних відносин і впливають на характер останнього. Між тим науковці як застереження вказують на тенденцію прискорення розроблення і прийняття окремих нормативних актів, зниження ролі науки або правової доктрини. Відмічають, що досить часто відбувається прийняття нових законів без узгодження з уже існуючими або одночасне прийняття нормативно-правових актів, що мають юридичні колізії [15, с. 309].

Урахування цієї тенденції призведе до позитивного результату в частині вибудови належної системи законодавства, яке (зокрема й екологічне) повинно бути внутрішньо погодженим і не мати логічних протиріч. Необхід-

ність збереження погодженості правових норм, усунення роздробленості і множинності актів, прийнятих протягом певного часу, можна досягти шляхом систематизації законодавства, в тому числі й екологічного, якому належить бути теж внутрішньо погодженим, без буд-яких протиріч. Забезпечити це можливо за допомогою розглянутих у статті всіх 4-х форм систематизації законодавства, що полегшить використання нормативно-правових актів у правозастосовній практиці.

Насамкінець ще раз підкреслимо, що основним видом систематизації законодавства, на нашу думку, слід визнати саме його кодифікацію, бо застосування її дасть змогу вдосконалити не тільки форму, а й зміст екологічного законодавства як галузі, а також його підгалузей – земельної, водної, надрової, флористичної та ін.

Подальше дослідження розглянутих у роботі проблем є перспективним, зокрема, вивчення форм систематизації підгалузевих екологічного законодавства.

Список літератури: 1. Алексеев С. С. Общая теория права: учебник [в 2-х т.] / С. С. Алексеев. – Т. 1. – М.: Юрид. лит., 1981. – 360 с. 2. Андрейцев В. І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики: моногр. / В. І. Андрейцев. – Донецьк: Нац. гірничий ун-т, 2011. – 373 с. 3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпінь; ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с. 4. Венгеров А. Б. Теория государства и права: учебник для юрид. вузов / А. Б. Венгеров. – [5-е изд., стереотип.]. – М.: Омега-Л, 2008. – 608 с. 5. Відомості Верховної Ради України. 6. Відомості Верховної Ради Української РСР. 7. Головистикова А. Н. Проблемы теории государства и права: учебник / А. Н. Головистикова, Ю. А. Дмитриев. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 832 с. 8. Екологічне право України: акад. курс: підруч. – [2-ге вид.; за заг. ред.

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

Ю. С. Шемшученка]. – К.: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2008. – 720 с. **9.** Загальна теорія держави і права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – Х.: Право, 2009. – 584 с. **10.** Загальна теорія держави і права: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Х.: Право 2002. – 432 с. **11.** Костюк В. О. Теорія права: курс лекцій: [навч. посіб. для юрид. фак-тів вузів]. – К.: Вентурі, 1996. – 208 с. **12.** Кулаков В. Л. Теория государства и права: учебник / В. Л. Кулаков, А. В. Малько. – М.: Норма, 2009. – 384 с. **13.** Общая теория государства и права: акад. курс. – [В 2-х т.] / под ред. М. Н. Марченко. – Т. 2. Теория права. – М.: Зерцало, 1998. – 640 с. **14.** Офіційний вісник України. **15.** Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії методології: моногр. – К.: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2008. – 336 с. **16.** Петров В. В. Экологическое право России: учебник. – М.: Изд-во БЕК, 1995. – 557 с. **17.** Проблемы теории государства и права: учебник / под ред. С. С. Алексеева. – М.: Юрид. лит., 1987. – 448 с. **18.** Теорія держави і права: навч. посіб. / за заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 368 с.

ПРАВОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ СИСТЕМАТИЗАЦИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ

Соколова А. К.

В данной статье исследуются теоретические вопросы, связанные с систематизацией экологического законодательства, определены ее основные виды, их содержание.

Ключевые слова: экологическое законодательство, систематизация, кодификация.

LEGAL PROBLEM OF SYSTEMATIZATION OF ENVIRONMENTAL LEGISLATION

Sokolova A. K.

This article deals with theoretical issues, connected with systematization of environmental legislation, defines its main types, their contents.

Key words: environmental legislation, codification, systematization.

Надійшла до редакції 18.10.2012 р.

УДК 349.42

В. Ю. Уркевич,
д-р юрид. наук, доцент
Національний університет
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»,
м. Харків

НОВЕЛИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

У статті аналізується прийнятий 9 лютого 2012 р. Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою». Зроблено висновок, що він містить положення щодо державного аграрного протекціонізму вітчизняних аграрних товаровиробників.

Ключові слова: сільське господарство, страхування, агрострахування, сільськогосподарська продукція, аграрний протекціонізм.